

INFORMATIKOS STUDIJOS VILNIAUS UNIVERSITETE: PROBLEMOS IR PERSPEKTYVOS

**Tatjana Brazaitienė,
Zenonas Brazaitis**

Informatikos specialistai Vilniaus universitete rengiami nuo 1967 metų. Ekonomikos fakultete tų metų rugsėjį 25 pirmakursiai pradėjo studijuoti visiškai naują Lietuvoje specialybę pačiu ilgiausiu pavadinimu: ekonominės informacijos mechanizuoto apdorojimo organizavimas (nuo 1990 metų pavadinimas sutrumpėjo: ekonominė informatika). 1995 metais šią specialybę aukštojo mokslo diplomu baigė paskutinioji (dvidešimt ketvirtoji) dieninių studijų laida, 1996 metais ją baigė paskutiniai neakivaizdininkai. Tačiau 1995 metais ekonominę informatiką baigė ir pirmieji bakalaurai, pradėtos magistrantūros studijos. Iš viso Vilniaus universitetas parengė daugiau kaip 1300 ekonominės informatikos specialistų.

Įvairiu laiku Vilniaus universitete atsirado kitos informatikos specialybės. Dabar keturiuose fakultetuose galima studijuoti net penkias informatikos specialybes:

- *ekonominę informatiką (EKI)* – Ekonomikos fakultete,
- *informologiją (IFO)* – Komunikacijos fakultete,
- *informatiką (INF)* – Matematikos fakultete,
- *informacijos verslą (INV)* – Kauno humanitariniame fakultete,
- *verslo informacines sistemas (VIS)* – Kauno humanitariniame fakultete.

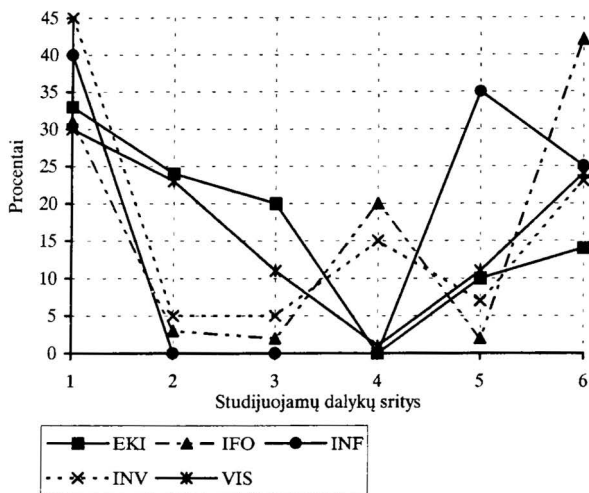
Specialybių gausa (žinant, kad ir kitose Lietuvos aukštosiose mokyklose rengiami informatikai) kelia tam tikrą įtarimą: ar iš tikrųjų mūsų mažai valstybei reikia labai įvairių orientacijų informatikos specialistų? Norint atsakyti į šį klausimą, pirmiausia būtina išsiaiškinti tas orientacijas. Tam buvo atlikta visų penkių specialybių pirmosios pakopos studijų programų [1] analizė.

Studijuojamų dalykų išsidėstymas pagal mokslo kryptis ir dalykinės sritis parodytas 1 lentelėje ir iš jos duomenų sudarytoje diagramoje (1 pav.). Kaip matyti, nagrinėjamų studijų programų dalykinis orientavimas yra labai skirtingas. Aiškios trys pagrindinės kryptys: vadyba ir ekonomika (EKI, VIS), bibliotekininkystė (IFO, INV) bei matematika (INF).

1 l e n t e l ė . Akademinio studijų laiko pasiskirstymas (procentais)

<i>Specialybė (santrumpa)</i>	<i>Studijuojamų dalykų sritys</i>					
	<i>Infor- matika (1)</i>	<i>Vadyba (2)</i>	<i>Eko- nomika (3)</i>	<i>Bibliote- kininkystė (4)</i>	<i>Mate- matika (5)</i>	<i>Kita (6)</i>
EKI	33	24	20	0	10	14
IFO	31	3	2	20	2	42
INF	40	0	0	0	35	25
INV	45	5	5	15	7	23
VIS	30	23	11	1	11	24

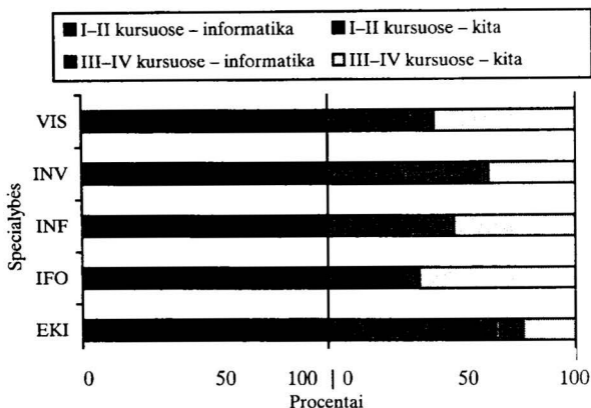
Labai įdomiai specialybės (informatikos) ir kiti dalykai pasiskirsto dviejų pirmųjų ir paskutiniųjų kursų programose (2 lentelė). Vienose programose iš pradžių daugiau studijuojama taikomosios srities dalykų (EKI, VIS), o kitose – iš karto daugiau informatikos dalykų bei jų taikomojo orientavimo (ypač INF, jeigu, žinoma, šios specialybės programos „grynuosius” matematikos dalykus vadintume taikomaisiais dalykais). Tai pavaizduota 2 pav.

1 p a v. Laiko pasiskirstymo palyginimas

2 lentelė. Dalykų išsidėstymas pagal kursus (studijų laiko pasiskirstymas, procentais)

Specialybė (santrumpa)	I ir II kursuose		III ir IV kursuose	
	Informatika	Kita	Informatika	Kita
EKI	15	85	79	21
IFO	26	74	37	63
INF	30	70	51	49
INV	27	73	65	35
VIS	21	79	43	57

2 pav. Informatikos ir kitų dalykų pasiskirstymo palyginimas

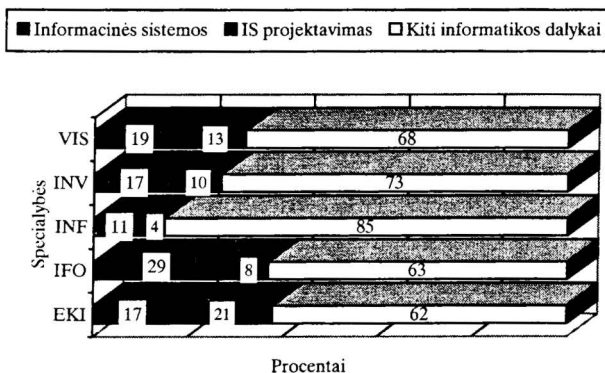
3 lentelė. Informatikos dalykų pasiskirstymas (akademinio studijų laiko dalys, procentais)

<i>Specialybė (santrumpa)</i>	<i>Informacinės sistemos (IS)</i>	<i>IS projektavimas</i>	<i>Kiti informatikos dalykai</i>
EKI	17	21	62
IFO	29	8	63
INF	11	4	85
INV	17	10	73
VIS	19	13	68

Norėdami nustatyti dalykinį specialistų orientavimą informatikoje, galime pasižiūrėti, kaip studijų programose pasiskirsto atskiri informatikos dalykų ciklai: bendrieji ir konkretieji informacijos sistemų dalykai, informacijos sistemų projektavimo dalykai

bei kiti informatikos dalykai. Atitinkami duomenys, pateikti 3 lentelėje, lyginami 3 pav. diagramoje. Pagal šiuos duomenis visas informatikos specialybes, esančias Vilniaus universitete, galima suskirstyti į tris grupes (pagal [2]):

- informacijos verslas, informologija ir verslo informacinės sistemos – tai informacijos sistemų *organizavimo* specialybės;
- ekonominė informatika – informacijos sistemų *projektavimo* specialybė;
- informatika – *programavimo* specialybė.

3 pav. Specialybės dalykų pasiskirstymo palyginimas

Dabartinėje Lietuvos situacijoje, kurią vertinant pagal informatikos priemonių taikymo ir informacijos sistemų naudojimo lygį galima pavadinti labai apgailėtina, mūsų ūkio subjektams, be jokios abejonės, labiausiai reikalingi informacijos sistemų projektuotojai, sugebantys parengti racionalias duomenų struktūras ir informacinius valdymo modelius bei juos įgyvendinti adaptuojant taikomųjų programų paketus ir kuriant originalią programinę

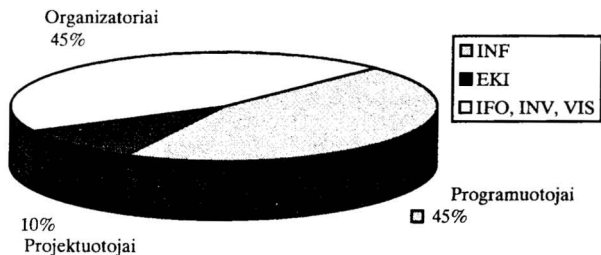
įrangą, diegiant racionalias IS ir informacijos vartotojų dialogo priemones. Deja, tokių projektuotojų Vilniaus universitete šiuo metu parengiama gerokai mažiau, negu IS organizatorių ar programuotojų: 4 lentelėje parodyta, kiek studentų dabar priimama į pirmą kursą (4 pav. šie duomenys lyginami).

4 l e n t e l ė . Studentų priėmimas į informatikos specialybes

Pagal specialybes ir jų grupes		Studentų skaičius	Lyginamoji dalis (%)
Iš viso:		155	100,0
Organizatoriai	iš viso:	70	45,2
	IFO	40	25,8
	INV	10	6,5
	VIS	20	12,9
Programuotojai	INF	70	45,1
Projektuotojai	EKI	iki 15	iki 9,7

Susidariusią situaciją iš dalies galima paaiškinti tuo, kad pagal naujas Ekonomikos fakulteto dviejų pakopų studijų programas būsimieji ekonominės informatikos specialistai (IS projektuotojai) pirmuosius dvejus metus studijuoja daugiausia bendrus ir kai kuriuos specialius verslo administravimo ir vadybos dalykus, o tik nuo trečio kurso pasirenka specializaciją. Tas pasirinkimas yra labai nepalankus būtent ekonominės informatikos studijoms bent jau dėl dviejų svarbių priežasčių: 1) stojantieji į Ekonomikos fakulteto pirmą kursą renkasi tik vieną iš dviejų studijų krypčių (ekonomiką arba verslo administravimą ir vadybą), dauguma jų netgi nežino būsimųjų specializacijų ir orientuojasi į finansų, bankininkystės, apskaitos, komercijos studijas; 2) fakulteto tarybos konjunktūriniu nutarimu ekonominę informatiką nuo trečio kurso gali studijuoti tik 12–15 studentų. Todėl būtina jau

nuo 1997/98 arba 1998/99 mokslo metų skelbti atskirą studentų priėmimą į ekonominės informatikos (arba vadybos informacinių sistemų) specialybės pirmą kursą ir parengti atskirą visų ketverių metų studijų programą. Ekonominės informatikos katedra tam ruošiasi jau nuo 1996 metų pradžios.

4 pav. Studentų priėmimo palyginimas

Nelabai aišku, ar susidariusią spragą gali užpildyti kitų Lietuvos aukštųjų mokyklų rengiami informatikos specialistai. Aišku tik viena: labai trūksta specialistų rengimo koordinavimo ne tik tarp atskirų aukštųjų mokyklų, bet ir jų viduje, tarp fakultetų ir katedrų. Kaip bebūtų paradoksalu, tačiau mūsų studijų organizatoriai lengviau ir mieliau bendrauja su užsienio kolegomis, negu su artimiausiais savo kaimynais. Vilčių ką nors greitai pakeisti šioje situacijoje yra nedaug, o kol jų neatsiras, studijų keliai ir klystkeliai bus sunkūs, įvairūs izoliuoti sprendimai ir bandymai – nepamatuoti ir atsieti nuo realijų, vis menkesni Lietuvos valdžios jau baigiamos griauti mokslo ir studijų sistemos ištekčiai bei tos pačios valdžios labai plačingai ir atkakliai naikinamas šalies mokslo pedagoginis potencialas bus naudojami neracionaliai ir neapgalvotai.

Baigiant visgi reikėtų pasidžiaugti sėkmingu suinteresuotų Ekonomikos ir Komunikacijos fakultetų atstovų bendradarbiavimu rengiant bendras taikomios informatikos studijų programas.

LITERATŪRA

1. Bakalauro studijų programos. – V.: VU, 1994.
2. Cash J. I., Jr. et al. Corporate Information Systems Management: Text and Cases. – 3rd ed. – Bur Ridge, Illinois: Irwin, 1992.

Įteikta 1996 m. spalio mėn.

COMPUTER SCIENCE STUDIES IN VILNIUS UNIVERSITY: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

Summary

The development of Computer Science specialists' preparation in Vilnius University between 1967–1996 is surveyed. The five programmes of the informatic specialities' studies are analysed, and the orientation directions for specialists are defined. The object fields of computer science specialities are explained and the relations among them are estimated. The situation of the Computer Science specialists' demand is analysed, taking into account their qualification and specialization. The necessity of work in collaboration is required not only among the faculties and department, but among all the high schools as well which prepare Computer Science specialists.